

1837—A. S. PUSKIN—1937

Proletarijjez vyd mi vylis, etunica!

ТОМ ВОЛСЕВИК

(МОЛОДОЙ БОЛЬШЕВИК)

VLKSM Okruzhkomlən da Kudymkarskəj VLKSM rajkomlən gazet

№ 7 (419)

Fevral 12 lun 1937 god

Mixajlovskəj Puskinskəj zapovednikən kəzovəj alleja..

Velikəj narodlən velikəj poət

Fevral 10 lunə Sovetskəj Sojuz iş naroddeze otmeçajənə 100-ət godovsina velikəj roç poət Aleksandr Sergejeviç Puskin kuləmşən.

Toko Oktabrskəj revolucija, toko socialističeskəj kultura kerisə Puskinliş poəzijəsə uzaли oлr dostojannoən. Sovetskəj Sojuzis svobodnəj şəxslivəj naroddeze, kədnələn pobedəzə bia vukvaezən gizəməs stalinskəj Konstituciyan, cəstvujtən asşinəs velikəj poətsə sız, kəz ez cəstvujt mirən nekər i nekeəm strana assis poəttəzəs i pisatellezəs.

Puskin olis zestokəj vekə, despotičeskəj obstanovkaň. Sə vylə vəli organızuştən travla, sijə ne ətpər inđılısə ssylkaə, no velikəj poət münis panlı samoderzavije vylə, krepostničestvo vylə, şmeləja şələtis svoboda.

Eə 1818 godə „Caadajev-la“ kəvvigən sija gizis:

„Verit-zə jort: məccisəs-ed
Zvezdaas sudlən, avu ыльн
Rossiya sajmas, vilmas vek,
I samovlastje torrez ыльн
Gizasə nimmexnəməs sek.“

Puskin vəli Bura jitsəma mukəd dekabristtezkət, pə kolasın sələn vəlisə druzokkez, kət sija formalnəja i ez vəv pə tajnej obsevinoň. I dekabristez vosstanqo vərgən, kər mukədəsə nüfis əzətisə da əstisə ssylkaə Şibirə, Puskin setis nüfə moralnəj podqerzka. Sija gizis:

„Sisir rudaez sərən ti
Xranitə gordəj as terpenqo.
Tijan ez əs, myj keris ki
I dumaezlən bur
stremlenno...“

Okovvez uşasə vbdəs,
Turmaez kışsasə—svoboda
Pantalar radən, vypnny
sodas,

Meç boştat oşasə kər əbəs.“

Ez dugdə poət veritnə svobodaə, sija vylrazajis aslas törçestvoon sija kadşa peredovəj idejaz, biçujis samoderzavije, despotizm.

Puskin olis seeəm kadər kər literaturaň gospodstvujis i kultivirujicis velikoderzavnej sovinizm. No Puskin törçestvoon bura tədalə in-

ki. Vot myla Puskinəs işbitən Sovetskəj Sojuzis vədəs naroddeze i sələn proizvedennoez vuzətşənən enanaroddeze kəv vylə. Vot myla əni eəsə vynənəzək goralənən sələn proroçeskəj kuyvez:

„I tıras menam nımən
Ruş mijan velikəj,
Menə vyd kəv suas,—
ne ətik i ne kik.
I finn, i slavjanın pijan,

las zestokəj vekə şmeləja şələtis svoboda, sto sələn törçestvoos narodnəj. Puskin—poət sovetskəj narodlən sijən, sto sə genialnəj proizvedennoez tədalə ne naviş samoderzavije dənə, despotizm dənə, krepostničestvo dənə, vbdəs reakcionnəj-vynənez ənpə, kədəna mədisə sunətənə çeloveçestvoliş ozaq munəmsə, kədəna vijisə aş-

ALEKSANDR SERGEJEVIČ PUSKIN
(1799—1837)

i əni dıkəj
Tunguz, i steplən drug
kalmbək“.

sə Puskinəs.

Puskinlən vbdəs genialnəj törçestvoos aslas vuzəzən pərə narodə, narodnəj törçestvo. Narodis boştis poət aslas törçeskəj materialsə, obrazzesə, ispolzujitis boga-

təj roç kəv. Siya puktis osnova vili roç lüteraturalə. Siya eəktis tom pisatellezəs kəvzənən „prostonarodnəj nareçijəsə“. „Kvizişa prostonarodnəj nareçijəzə, tom pisatellez, — tijə vermatə pənən velavnən unaə, myj o də a əzə milyan zurnallezən... Ləddətə pro-

stonarodnəj skazkiez, tom pisatellez, — gizis sija, — medvə azzıny roç kəvliş svoj-

stvoez“.

„I loa sijən dər lusiməj
me narodən,
Sto liraən sajməti doşrəj
çuvstvo tər,
Sto menam zev lok veka
slaviti Svoboda
Uşəmlə korli miloş pər“.

Mijan socialističeskəj rodinaň naroddeze socialističeskəj kultura stroitikə, ponda-sə eəsə pəyənəzka velətnə velikəj roç poətlis bessmertnəj proizvedennoez.

DEREVNA

Privetstvujta tenə, pustənnəj peleşok,—
Spokojsvo, vdoxnovenqo, trud prijut zev ыльп,
Kytən kylala menam lunnezlən potok

Zavneçiqo, sçaşso lono vylən!
Me tenat—me circeelisz poroçnəj dvor,
Roskoşnəj pir, zabava, zabluzdenno vez
Dubjin mirnəj sum i ьbbez çəlan gor

I vojnəj prazdnoş vylə,—mədlən kezi.

Me tenat—etə pemt sad

Lubitə me sə vədkod çvetən,
Lubitə çəskət duk zoroda vişə etə,
Kytən səz sorrez pər gyljalənə pokat;
Gəgər me sin ozyə vezlaşana kartına:

Me azzə von kük tylis jugut-ləz ravnina,

Kytən təvaklən parus bej-tədalə kər,

Nə sajın şua paşkət ьbbez, məsainnez,

A von vaz xataez, əvəppnez,

Ul berəgən vəltətis podalən çukər,

Kuz borda məlñica da eyna şəd əvinnez;

Dovojsvo, trud tədalənə gəgər.

Me tatən, pər zəzən okovvezis mezdətəm,
Vələtə istinənə azzıny blazenstvo don,

Svobodnəj as dusaən lebənə zakon,

Ne kəvzənə tolpalış başlı, kin velətəm,

Zastençivəj moļbalə setnə bur otvet

I qe zavidujtən-bə vek

Neprav veliciliyan glupəjjez suqbalə.

Bid vek orakullez', juasan şeta kəv

Kyləzək, etkən kər pukanan,

Radujtan tijan golos, ы;

Vasətə dəsliş onə sija,

Uzavnə ədsə çuzə tər,

I törçeskəj dumajtəm tijan

Dusa pəkam zoramə pər.

No gəzəm dumaşan dusaə kymərşalə:

Kət kəs pozəvtən bərsa tor

Narodlən drug estən peçalnəja kazalə

Gəgər nevezəstvoliş zev ыzət pozor.

Şinva oz azzə, oz kəv ojzəm,

Uzaləm ronən medvə kulis, noris jəz,

Em dıkəj barstvo estən, çuvstvotəg, zakontəg,

Naşılıstvennəja kəda boştəma vbdəs

I trud, i sobstvennost, i jəzliş kadsə aslıs.

Məskirtəm jurən, plet uvtən, oz təd spokoj,

Vinərik rabstvo estən kəssə lun i oj

Zev lok vladejec rəvənə plasən.

Jarmo top grəbəz estən kəskənə vbdəs;

Nadejatəg, kəz sijə bura-bə ez dontə,

Qvetitə estən pəv pələs

Zlödejəslə çuvstvotəm prixot pondə;

Pərişman aljezən ləvəməj jon pəkət,

Təməlik zonnez, izən jorttez, bur ətsət,

As xizinaş təmənən lok uz puətnə,

Muçitəm rəb tolpaş sədətənə vətsət.

O, kəz-bə golos menam kuzis şələmməz vərzətnə!

Myla me morosən sız sotə plədtəm zar,

I avu şetəma vitijstvo groznəj dar?

Azzıla-ja, o druggez, jəzsə, mezdəm vərgən,

I rəbstvo uşəmsə, myj car keras gəgər,

I kərkə petas-ja oteçestvo vəvdərən,

Asıvşa sondılən məcəsiş-ja jugər?

Vuzətis S. Karavajev

Orakullez—oşan vistalışez.

GOK

Suk vətən zvirən-ja gorzəm, I burja, vallış bə şetəm

Kət kylə gət, rozok oşəm, I pastuxxezliş gorətləm—

İndan otvet;

A tenət panlı əm... Seeəm

I te, poət.

Arkmətan drug.

Te bura kəvzən gəmaləm,

Vuzətis N. Popov

Ľubita me kaſtъvny čelad goddez. Ax! Tədvylə kyz mamuska oz siž, Tainstvennəj vur ojjezbslən miç...

ÇAADAJEV'LƏ

Ľubov, nađeja bəbətçəməs
Mijanlıq nedər vişis tan,
Bəd tom zabava mijan əsis,
Kyz on, kyz asyva tuman;
No mijan sotçə-na zəlaqno,
Vlaşt gnot uvtyn, kytçe en mun,
Terpittəg kylamə bəd lun
Otçiznalış mi prizvanqno.
Mi volnət kadlış nađejtçəməs
Tomitçəmən viçisam pırg,
Kyz tom ļubovnik-zə veldər
Viçisə vernəj azzışləməs.
Kytçəz şələmənəm abu kəp,
Kytçəz şvobodnəja vətlətam,
Drug menam, udav as bəd vən
Otçiznalə bədəs mi şetam!
Verit-zə, jort: məçcışas-ed
Zvezdaşs sudlən,¹ abu ыып,
Rossija sajmas, vilmas vek,
I samovlastje² torrez vəlyip
Gizasə nümmeznəməs sek.

Vuzətis S. Karavajev

1 P. Ja. Çaadajev (1793—1856)—izvestnəj pišatəl, XIX veł medoza zəyip obrazovannejzək roç ořik kolasiş etik mort, "Filosoficeskaj pişmoezən" avtor, kədəna otricajtən Roşşjalis istoriceskəja zoralan osobəj tujjez da şimpatisirujtənən tətib vəropejskəj kultura. Puskinlən səkət druzeskəj otneşənəzə pondətçisə eəsə sek, kər Puskin velatcisi Liceyin, a Çaadajev vələ oficerən gusarskəj polkyn, kədə sulaılıs ordənən Liceyiskət, Carskəj şelöyn.

NAJALƏ

Menam lok lunnezə podruga
Pərişməm menam, dudiok!
Te ətnat vər pədəsən, drugəj,
Vazən vidcişan: lokta og.
Te kerkuok-dən, əvən uvtyn
Təzdişan, kər vidcişan dər.
I bəd minuta jemət suvtə
Kəs kiat, kytən tər çukır.
Vişətan tuj, kədə şəd otən.
Pırg kəssə da orətə ras:
Təzdişəm lok ozyip, zabota
Morostə zmitənə vəd ças—
Mycəsaşə tenət drug...

Vuzətis M. Lixaçov

A. S. PUSKIN (xudoznik V. Serov portretis)

TULBS

"Jevgenij Onegin" romanış tor)
Kər bura uşis pırmjugərəs,
Sek ləm, med kusmis bəd kerəs,
Gudəra sorrezən kətərtis
Vəjana vişsez vylə dəs.
Priroda mičaa əyənələ,
On-pırg god asyvsə pantalə;
Ujalə ləz-kod bəd kymər.
Suç tədalana eəsə vər
Zələnəj puk kyz usə şinə.
Bə vylə borlış lebzə mos—
Çukərtənə masə sija çoz.
Rəmşalə koşmə bəd dolina;
Sumitə poda i bəd kaj
Gazətis bura kerəssaj.
Vuzətis S. Karavajev

UZNİK

Pukala țurmaň, resotka krugom.
Nevolən bədməm orjoləs me
tom.
Əsən uvtyn gaztəma maknitis
bord,
I kokə zev virəş şojan menam
jort.
Kokşə i çapkə əsən pırg şin
I duməsə mijanlış oz təd nekin.
Gorətlə da şinnas kvarkye
keras kaj
I bətə gorətə və: „lebzamə,
val!
Mi volnəjəs kajjez, pora, von,
pora!
Munam von kymər sajə, lebzam
bura,
Munam, kytən ləz vişis morjəs
med,
Munam, kytən təvlis guşətə
da mel...“

Vuzətis M. Lixaçov

Valentin Litovskij
"Poətlən junost" filmin
orsə Puskinliş rol.

A. S. PUŞKIN

SOTƏM PIŞMO

Prossaj, ļubov pişmo, prossaj! Ed
eəktis sija...
Me məj dyrna eg məd, eg vermə
soñs vylə
As rədəştəz bədəs, ez lebtis
menam kil..
No tərməs, loklis ças; səvjav
pişmoəs vı.
Gotov me; səsə nem oz kov
menam dusalə,
Bon tençit çökəm lissəz bilən
zar okalə...
Minatal Əzjisə... to sotənə... eynok
Kattışə, kajə səkət kejmışmə, sog.
Peçətəs perşənən nəməmdə-ni
oz tədəcə,
Surguçəs səlis-ni, von pızı-ni
pondətçis,
Dəs jestis! Bəd lissək kattışis,
zmitçis şəd,
Koknışik rəimən zavetnəj nə viz
məd
Bel vişənə... Şələmə zmitçis.
Musa rəim,
Südəvən təmən te ofradə ətnat
loin,
Sogşana moros vylən koççə
mekət vek...

Vuzətis N. Popov

DRUZOKKEZLƏ

Tijanlı şətəm eəsə jen
Zarçı lunnez, zarlı ojjez,
I jugər şinneziş əddən
Nəvvəzlən tijan vylə kojə.
O, jorttez, kylis gaz med, şmek!
Çulətə ryt zev çoza munan
I tijan gazlə, pozə suny,
Şinva-pırg lissənənti me.

Vuzətis M. Lixaçov

ZERAN KYMƏR

Zeran kymər medbərja, tələn
neekəvtəm!
Te ətnat ləz povoət ujan,
bəskəvtan,
Te ətnat soğmətan zev gazətəm
vuzər,
Te ətnat peçalitan lunsə gəgər.
Te qevazən povoət omən
vevittəlin,
I çarbiş tenə siž groznəja ıqlis;
I təşən paşkalis gurdəm,
gəmaləm,
I zerən juktalın tə mulis ıuzəm.
No tərməs, sajəvtçə! Poraş
çulalıis,
Muşin şvezəjşalis, i burja
lənşalis,
I təv, məj malalə bersə pulis jəv,
Vasətə tenə miča povois dəv.
Vuzətis S. Karavajev

A. S. PUŞKIN
Cörnəj morjo bəreg dorən.

Bessez

Sırpta kymərəs vellə;
Təliş—guşa çasovəj—
Lebzən ləmə jugət şetə;
Novo gudər, gudər oj.
Paşkət və vylət vasətə;
Şilkanokbəs tıñ-tıñ-tıñ...
Mençim poləməs petkətə
Eta tədtəm voşkətin!
„Əj, jamsik, termət!“ — „Og
çajtəs:
Səkət vəvvəzələ əddən;
Şinnez tırtə, nem og azzə,
Tujjez abu nekətə;
Əsim, barin, mi tədalə:
Kat te vij,—oz tədəcə sled!
Etaş mi ne vəs kbelalam:
Bes novjətə, siž i təd.
To, vişət, kəzi şəlalə,
Loka inđə melan təv;
Əni logə von tojlaşə
Vəntəşaləm, məzəm vəv;
Setçin şin oşam sulalıis
Kəzi vəvliyəm versta;
Biçirokən sen jugalıis
Da i əsis, oz tədav“.
Sırpta kymərəs vətə;
Təliş—guşa çasovəj—
Lebzən ləmə jugət şetə;
Novo gudər, gudər oj.
Avu vən kəelavnə sessə;
Şilkanok oz-ni tıñat;
Vəvvəz suvtisə... — Mý
çetçin? —
„Mý qeto kəin? og təd“.
Lebis vəvvəzələ pıskajtəm;
Gorza lok purga, oz çin;
A kəin ılyən kotərtə;
Sotçə pemtinas şin;
Vəvvəz uskətisə munni;
Şilkanokbəs tıñ-tıñ-tıñ...
Azza: tırtəm kuş tabunən
Səstəm ıblən voşkətin.
Təliş gudəra orsəmən
Bədkəd besəs oz i or
Vetə poztəm, suşə omən,
Kyz pojavıyən uşə kor...
Kin kytçə səməda vasətə?
Mýşan gaztəma ştələm?
Vedma ajka sajə petə,
Domovəjəs-li zəvəm?
Sırpta kymərəs vətə;
Təliş—guşa çasovəj—
Lebzən ləmə jugət şetə;
Novo gudər, gudər oj.
Tan koçətəm vylənə
Rojən munə bes çukər,
Mençim şələməs çepələlə
Nyələn gaztəm şəlan gor...
Vuzətis N. Popov

Kavkaz
Kavkaz me uvdərən. Zev gaza
Kavkaz.
Vişətə me sijə əzət kerəs vəvşəp;
Orjol, kər lebtis mədik kerəs
jəvşən,
Lebalə, paritə me vəstən kakraz.
Potokkez me fatişən azzə, pəzzala,
Me azzə, kyz təmənə groznəj
obvaləz.

Tanzagvə me uvdərət ujə kymər;
Tədalənə sə-pırg una vauşanəz;
Məççiliş utsossezelən kus
çuzəmbəppəs;
Ulənzək kəs ni da kustarnik çukər;
A setçin von rassez ni, nevəzət
vərrez,

Kytən una kajjez, cəççalən kərrez,
A setçin i otır-ni çapkənə gor,
I başa tabun vono əkşəmə setçə,
I pastır zev gaza dolınaə lezçə,
Kyt kovgə Aragva, vuzəra ju dor,
I qissəj najezdənlik utsossezelən olə,
Kytən Terek ju otə, kyz siž kələ;

Unqalə i orsə, tomənlik kyz zvir,
Kər sijə kərt kletkaın dyr-kod oz
verdə,
I vartə ves pessikə vəregəs berdə,
I qulə ebg vəvən utsosse, vədjir...
No vesl ne şojan oz ne gaz
nekin kəsəj;
Zelətənə groznəja sijə kerəssez.
Vuzətis S. Karavajev

Otv. red. N. KOTOV.